

**СУЧАСНІ МЕТОДИ, ЗАСОБИ ТА ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИПУСКНИКІВ ЗОШ У СИСТЕМІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНИ**

УДК 373.5:378.091.2:004

Марина Єщенко, здобувач кафедри педагогіки вищої школи
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

**СУЧАСНІ МЕТОДИ, ЗАСОБИ ТА ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ
ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗОШ У СИСТЕМІ
ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНИ**

У статті розкрито поняття “пізнавальна діяльність” – це свідомо діяльність молоді, яка складається з чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення та практичної діяльності та спрямована на одержання конкретних знань при підготовці до вступу у ВНЗ. Висвітлено та схарактеризовано найбільш ефективні методи, засоби та форми активізації пізнавальної діяльності випускників ЗОШ у процесі довузівської підготовки в педагогічних вишах України. Схарактеризовано використання інтерактивних форм для перспективного розвитку довузівської освіти в Україні.

Ключові слова: безперервна освіта, випускники ЗОШ, вищий навчальний заклад, довузівська підготовка, слухачі, хмарні технології.

Літ. 14.

Марина Ещенко, соискатель кафедры педагогики высшей школы
ГВУЗ “Донбасский государственный педагогический университет”

**СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ, СПОСОБЫ И ФОРМЫ АКТИВИЗАЦИИ
ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ООШ В СИСТЕМЕ
ДОВУЗОВСКОЙ ПОДГОТОВКИ УКРАИНЫ**

В статье раскрыто понятие “познавательная деятельность” – это сознательная деятельность молодежи, которая состоит из чувственного восприятия, теоретического мышления и практической деятельности и направлена на получение конкретных знаний при подготовке к поступлению в ВУЗ. Отражены и охарактеризованы наиболее эффективные способы, методы и формы повышения познавательной деятельности выпускников ООШ в системе довузовской подготовки в педагогических ВУЗах Украины. Охарактеризовано использование интерактивных форм для перспективного развития довузовского образования в Украине.

Ключевые слова: непрерывное образование, выпускники ООШ, высшее учебное заведение, довузовская подготовка, слушатели, облачные технологии.

Maryna Yeshchenko, Applicant of the Pedagogy of Higher School Department
State Higher Educational Establishment “Donbas State Pedagogical University”

**THE MODERN METHODS, MEANS AND FORMS OF ACTIVIZATION OF COGNITIVE
ACTIVITY OF SECONDARY SCHOOL GRADUATORS IN THE SYSTEM OF PRE-
UNIVERSITY TRAINING OF UKRAINE**

The article describes the concept “cognitive activity”. With the aids of analysis the psychological and pedagogical literature, and periodicals the author defines “cognitive activity” as a property of the school graduate, which is realized by the educational activity and is characterized by ones desire to master the various ways of cognition and mobilization of volitional efforts on achieving the purpose of learning. The given definition most fully reflects the interconnection of cognitive activity and learning activity.

The development of the society founded on knowledge and new social relations, according to the author, should be based on the using of scientific and innovative technologies that enhance the quality of human life. Consequently, the current state of secondary school graduates of pre-university training calls for applying to the definition of effective methods, means and forms that actualize this direction today, in particular, the cognitive activity of attenders of pre-university training courses.

The most effective methods, means and forms of activation of cognitive activity of secondary school graduates in the process of pre-university training at pedagogical universities of Ukraine are highlighted and characterized. The teaching methods include: using the game elements; conducting the subject competitions and various contests. The teaching means include the using of social networks, on-line diaries of senior pupils, cloud technologies, e-mails, the interactive blackboards, video lectures; using educational and learning electronic materials, video materials, electronic manuals, on-line books and encyclopedias; using network search systems; using video conferences (e. g. communication technologies Skype). The teaching forms are using pupils' individual work; conducting different meeting of school graduates with university students; using the

СУЧАСНІ МЕТОДИ, ЗАСОБИ ТА ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗОШ У СИСТЕМІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНИ

elements of dual education concerning activization of cognitive activity of secondary school gradutors in the process of pre-university training at pedagogical universities of Ukraine.

Keywords: *the continuous education, the gradutors of the secondary school, higher educational institution, the pre-university training, the attenders, cloud technologies.*

Постановка проблеми. Розвиток суспільства, заснованого на знаннях і нових суспільних відносинах, має базуватися на використанні наукових та інноваційних технологій, що підвищують якість життя людини. Побудова інформаційного суспільства в Україні регулюється Законом України “Про Національну програму інформатизації”, Указом Президента України “Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року”. У зазначених нормативно-правових актах підкреслюється, що саме рівень інформатизації, уміння використовувати переваги цифрових технологій стають одними з важливих чинників розвитку країни. Водночас, у складних умовах трансформації суспільства, зростає значення освіти, що ґрунтується на принципах життєтворчості, метою якої є допомога у визначенні шляхів соціалізації індивіда та його фахових знань [7].

Відповідно до Указу Президента України “Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” встановлено, що з метою вдосконалення правових та організаційних засад розвитку освіти в Україні формування контингенту студентів педагогічних спеціальностей здійснюватиметься на основі: педагогічної професійної орієнтації учнівської молоді з метою забезпечення її особистісної готовності до педагогічної діяльності, урізноманітнення форм довузівської підготовки та ін. [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема довузівської підготовки (ДП) завжди стояла перед вітчизняною педагогічною громадськістю. У різні часи над нею працювали такі провідні науковці, як: І. Бичкова, Т. Близнюк, Т. Волгіна, Л. Григорчук, М. Капелевич, Н. Красільнікова, Л. Лапіцька, С. Мединський, Н. Моїсєєва, Н. Муранова, А. Нестеренко, В. Примаков, Н. Самаркіна, І. Сладких, С. Сошенко, Е. Фатєєва, В. Федяєва та ін. [5, 10]. Дидактичні аспекти довузівської освіти висвітлено в наукових розвідках Н. Бібік, В. Бондаря, М. Бурди, Н. Буринської, С. Гончаренка, В. Мадзігона, В. Маслової, В. Паламарчук, Т. Рогової. Окремі аспекти довузівської підготовки були об’єктом дисертаційних досліджень П. Гончарук, І. Бичкової, Л. Григорчук, В. Федяєвої, Д. Філіппова, С. Селівєстрова, Е. Фатєєвої тощо.

Питання розвитку пізнавальної діяльності студентів, успішне вирішення якої дозволяє

досягнути суттєвого підвищення ефективності, результативності та якості навчально-виховного процесу, постійно знаходиться в центрі уваги як дослідників, так і особливо педагогів-практиків. Проблеми пізнавальної активності особистості в межах когнітивної психології присвячено праці Г. Айзенка, Р. Вудвортса, В. Сластьоніна, Н. Ярослав та ін. У різні роки пізнавальні процеси та пізнавальну діяльність вивчали найвідоміші радянські психологи Л. Веккер, О. Леонтьєв тощо. У наш час розвиток пізнавальних процесів і діяльності активно досліджуються українськими психологами, серед яких: С. Максименко, М. Савчин та ін. [6].

Таким чином, проблема розвитку пізнавальної активності особистості займає чільне місце в психолого-педагогічних дослідженнях [8]. Вона відноситься до числа пріоритетних і найбільш актуальних питань сучасної педагогічної науки і практики в умовах розвитку інноваційних процесів, притаманних психолого-педагогічним наукам. Однак пошуки ефективних шляхів забезпечення активізації пізнавальної діяльності старшокласників на підготовчих відділеннях, залишаються актуальними і потребують подальшого дослідження.

Мета статті передбачає ґрунтовний аналіз та характеристику найбільш ефективних методів, засобів та форм активізації пізнавальної діяльності випускників ЗОШ у процесі довузівської підготовки в педагогічних вишах України.

Виклад основного матеріалу. У системі довузівської підготовки неодмінною та найважливішою складовою виступає пізнавальна діяльність випускників ЗОШ – слухачів підготовчих курсів [2]. Сучасна дослідниця Н. Ярослав зазначає, що пізнавальна діяльність може бути чуттєвою або раціональною (логічною) [13]. Відомий учений В. Сластьонін, у своїх працях довів, що: “Пізнавальна діяльність – це єдність чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення та практичної діяльності. Вона здійснюється на кожному життєвому кроці, у всіх видах діяльності і соціальних взаємостосунків тих, хто навчається (продуктивна та суспільно корисна праця, ціннісно-орієнтаційна і художньо-естетична діяльність, спілкування), а також шляхом виконання різних наочно-практичних дій у навчальному процесі (експериментування, конструювання, вирішення дослідницьких завдань тощо). Але лише в процесі навчання пізнання

СУЧАСНІ МЕТОДИ, ЗАСОБИ ТА ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗОШ У СИСТЕМІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНИ

набуває чіткого оформлення в особливій, властивій тільки людині навчально-пізнавальній діяльності, або навчанні” [12].

Отже, можна зробити висновок, що пізнавальна діяльність слухачів довузівської підготовки – це свідомо діяльність молоді, яка складається з чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення та практичної діяльності, здійснюється в усіх видах діяльності і соціальних взаємостосунків та спрямована на отримання інформації про об’єкти й явища реальної дійсності, одержання конкретних знань при підготовці до вступу у ВНЗ.

Довузівська підготовка і профорієнтація молоді на вчительську професію – пропедевтичний етап професійного становлення особистості в системі безперервної педагогічної освіти, що має на меті розвиток особистісних пізнавальних інтересів старшокласників, адаптацію до умов вищої освіти та корекцію рівня освіченості молоді.

Серед сучасних проблем неперервної освіти в Україні пріоритетною постає визначення перспектив розвитку довузівської освіти випускників ЗОШ [10]. Демократизація і гуманізація українського суспільства, бурхливий розвиток інформаційного простору, педагогічної науки зумовили суттєві зміни освітньої галузі та підвищення вимог до рівня знань та готовності до вступу у ВНЗ майбутніх абітурієнтів.

Розвиток суспільства, заснованого на знаннях і нових суспільних відносинах, має базуватися на використанні наукових та інноваційних технологій, що підвищують якість життя людини. Відтак сучасний стан довузівської підготовки випускників ЗОШ вимагає звернення до визначення ефективних методів, засобів та форм, що актуалізують нині цей напрям, зокрема пізнавальну діяльність слухачів ДП.

Розглядаючи зміни, що відбуваються в суспільстві як “результат дії системної, енергетичної, технологічної революції і закону проектної діяльності суспільного інтелекту” [11, 25], А. Субетто назвав сучасний етап життя суспільства підготовчим при переході до інтелектуально-інноваційної цивілізації.

Аналіз сучасного стану довузівської підготовки в Україні дозволяє нам запропонувати наступні методи, засоби та форми підвищення активізації пізнавальної діяльності випускників ЗОШ у процесі навчання на довузівських курсах у педагогічних вишах:

- за допомогою соціальних мереж, електронної пошти та інших сучасних технологій викладачі з різних країн можуть обмінюватися своїм досвідом роботи. А слухачі довузівської підготовки, у свою

чергу, можуть допомагати один одному у вивченні нового матеріалу і пошуку потрібної інформації з певних тем, використовуючи різноманітні сайти для вивчення навчальних матеріалів [4];

- використовуючи освітні та навчальні електронні матеріали, електронні підручники, он-лайн книги та енциклопедії, які можна безкоштовно або за мінімальну оплату прочитати он-лайн у глобальній мережі Інтернет;

- он-лайнві щоденники старшокласників, які дають корисні інструменти молоді, батькам і вчителям;

- слухачі довузівської підготовки можуть отримувати знання через створення і опрацювання навчального матеріалу. За допомогою сучасних технологій кожен слухач може зробити презентацію, працювати з текстом, робити цифрові фотографії, малюнки, знімати відео, слухати веб-радіо або переглядати відеоканал, створювати 3D моделювання, цифрову музику і не тільки [4];

- використання у процесі навчання на довузівських курсах ігрових елементів, сутність яких у наданні слухачам можливості побути в ролі вчителя, містобудівника, журналіста, лікаря, художника, інженера тощо. Такі ігри допомагають слухачам здобувати важливі поняття і зробити вірний вибір у своєму майбутньому професійному напрямі;

- слухачі курсів довузівської підготовки можуть створити сайт групи, за допомогою якого вони вчаться мислити і спілкуватися;

- використовувати при навчанні інтернетні мережеві пошукові системи, наприклад: Академія Google, яка дозволяє слухачам курсів виконувати великий пошук наукової літератури до різних дисциплін з різних джерел [4];

- використовувати соціальні мережі, завдяки яким легко контактувати і співпрацювати з викладачами, обмінюватися знаннями і досвідом у групі слухачів. Також соціальні мережі добре підходять людям з обмеженими можливостями, у яких немає можливості повноцінно спілкуватися з однолітками;

- використовувати у процесі навчання відеоконференції, наприклад: комунікаційні технології Skype. Сьогодні можна, наприклад, через Skype влаштувати зустрічі слухачів з науковим працівником або працівником будь-якої сфери. Також можна встановити зв’язок з видатним діячем, науковцем, спортсменом і будь-якою іншою цікавою людиною. Також після виступу можна буде ставити питання запрошеному гостю;

- використання в навчанні інтерактивних

СУЧАСНІ МЕТОДИ, ЗАСОБИ ТА ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗОШ У СИСТЕМІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УКРАЇНИ

дошок і проекторів, які дають більше можливостей і зручностей для викладачів. Завдяки яким можна дивитися пізнавальні передачі, виступи та супроводжувати лекції фахівців у своїй галузі. Що надає можливість краще засвоювати отримані знання;

- за допомогою відеоматеріалів і лекцій, які зберігаються на сайтах вишів, а також пересилаються через інтернет, слухачі, при бажанні, можуть отримати знання на підготовчих курсах в різних ВНЗ дистанційно, навіть не відвідуючи їх;

- використання хмарних технологій надає можливість одночасно працювати слухачам курсів довузівської підготовки і викладачам курсів над одним проектом. Це допомагає розвинути вміння працювати в команді, уміння відстоювати свої ідеї, застосовувати “мозковий штурм” і ділитися своїми знаннями;

- використання викладачами організованих комп’ютеризованих тренінгів за тестам зовнішнього незалежного тестування з різних предметів;

- проведення предметних олімпіад та різноманітних конкурсів, зустрічей зі студентами ВНЗ;

- необхідно не тільки підтримувати, але і зміцнювати зв’язок “навчання – робота”. Останнім часом особливою актуальністю набуває функціонування системи дуальної освіти в Україні, тому дуже важливо використання елементів дуальної освіти в довузівській підготовці випускників ЗОШ. Школа, виші, підприємства і корпорації пов’язані між собою: для ВНЗ важливо, щоб ЗОШ випускали учнів з якісними знаннями, завдяки чому виші отримують студентів які будуть підготовлені до засвоєння професійних компетенцій. А підприємствам важливо, щоб Виші випускали конкурентноспроможних фахівців. Так як ці структури взаємопов’язані потрібно, щоб всі “ланки в ланцюзі” добре працювали, необхідно тісно співпрацювати і допомагати один одному, використовуючи, наприклад, елементи дуальної освіти в довузівській підготовці;

- використання самостійної роботи слухачів (СРС) у процесі їхньої підготовки на довузівських курсах дуже важливе, але слід зазначити, що самостійна робота слухачів дає позитивні результати лише тоді, коли вона є цілеспрямованою, систематичною і планомірною. Для того, щоб самостійна робота була досить ефективною, потрібна їй чітка організація, і передусім самим викладачем. Необхідно розробити навчальні матеріали, покликані

коригувати роботу слухачів за допомогою ІКТ: чітко мають бути встановлені вимоги по виконанню усіх видів самостійної роботи, критерії її оцінки, терміни виконання, визначені види і терміни контролю. Саме контроль дозволяє активізувати діяльність слухачів, такий контроль складається з індивідуального опитування, перевірки домашнього завдання, проведення самостійних робіт. Контроль якості засвоєння навчальних дисциплін буде забезпечуватись модульно-рейтинговою системою контрольних заходів також з використанням новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій. Використання різноманітних форм перевірки знань слухачів дозволяє закріпити в пам’яті майбутніх абітурієнтів необхідні їм знання, які вони зможуть успішно використати при здачі ЗНО;

- формування самостійної пізнавальної діяльності слухачів, яка є процесом і результатом стимулювання їхньої пізнавальної активності. Самостійна пізнавальна активність багатьма вченими характеризується як якість особистості і має свої характерні ознаки. А. Мальцев, М. Данилов та Г. Щукіна характеризують прояв пізнавальної активності студентів за допомогою таких ознак, як: прагнення і вміння самостійно мислити; здатність орієнтуватись в новій ситуації; незалежність власних суджень тощо.

Слід зазначити, що одним із основних завдань довузівської підготовки є активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності слухачів не лише окремими способами, але й активізація всього навчально-виховного процесу, виявлення системи методів і способів, що сприяють підвищенню активності в процесі пізнання. У навчально-виховному процесі під час самостійної пізнавальної діяльності слухачів інформаційно-комунікаційні технології відкривають нові можливості для подальшої диференціації загального та професійного навчання, всебічної активізації творчих, особистісно орієнтованих, пошукових форм навчання, що відображено в працях В. Беспалька, М. Кларіна та інших [9]. Отже, використання ІКТ під час організації самостійної роботи слухачів дозволяє здійснювати корегування навчального процесу та більш ефективний контроль за послідовністю її виконання, давати своєчасні вказівки, що попереджають можливі помилки та нерозуміння матеріалу, здійснювати більш ґрунтовний контроль знань слухачів та аналіз результатів самостійної діяльності за рахунок вивільнення часу.

Висновки з даного дослідження і

перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Ґрунтовний аналіз психолого-педагогічної літератури, періодичних видань дозволяє визначити “пізнавальну активність” як властивість особистості випускника ЗОШ, що реалізується в навчальній діяльності та характеризує його ставлення до навчання, прагнення оволодіти різними способами пізнання і мобілізацією вольових зусиль на досягнення мети навчання. Дане визначення найбільш повно відображає взаємозв’язок пізнавальної активності і навчальної діяльності.

У процесі дослідження нами схарактеризовано найбільш ефективні методи, засоби та форми активізації пізнавальної діяльності випускників ЗОШ у процесі довузівської підготовки в педагогічних вишах України. До методів навчання відносяться: використання ігрових елементів; проведення предметних олімпіад та різноманітних конкурсів; до засобів – використання соціальних мереж, он-лайнних щоденників старшокласників ЗОШ; хмарних технологій, електронної пошти; інтерактивних дошок і проекторів, відеолекцій, використання освітніх та навчальних електронних матеріалів, відеоматеріалів, електронних підручників, он-лайн книг та енциклопедій; використання мережевих пошукових систем; використання при навчанні відеоконференції (наприклад: комунікаційні технології Skype) та форм: використання самостійної роботи слухачів; проведення зустрічей зі студентами ВНЗ; використання елементів дуальної освіти при активізації пізнавальної діяльності випускників ЗОШ у процесі довузівської підготовки в педагогічних ВНЗ України.

Проведене нами дослідження не вичерпує розкриття всіх питань даної проблеми, тому подальше її вивчення буде сприяти вдосконаленню процесу навчання при підготовці випускників ЗОШ до вступу у ВНЗ. Перспективним, вважаємо, подальше вивчення проблеми довузівської підготовки в умовах дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Президент України (2013, Черв. 25) Указ №344/2013, Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс] Доступно: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>.
2. Венгер О.П. Пізнавальна діяльність студентів у різних моделях навчання та її психологічна характеристика / О. П. Венгер. // *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. – 2012. – Вип. 1. –

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_25

3. Годник С. М. Процесс преемственности высшей и средней школы [Монография] / Симон Моисеевич Годник. – Воронеж, 1981. – 208 с.

4. Давыденко, Т. М. Проблемы формирования процесса довузовской подготовки в информационно-образовательной среде вуза / Т. М. Давыденко, Е.Н. Шафоростова – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.bsu.edu.ru/handle/123456789/12573>

5. Департамент вищої освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/vishha/departament-osvitu.html>

6. Моисеева Н. В. Роль и значение совершенствования довузовской подготовки в системе непрерывного профессионального образования. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.ru/item.asp?id=15001710>

7. О. Овчарук та ін., Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. Київ, Україна: К.І.С., 2003.

8. Петровский В. А. Личность в психологии: парадигма субъектности / В. А. Петровский. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512 с.

9. Примаков В.В. Развитие післядипломної освіти вчителів початкових класів в Україні (1948-2012рр.) [Текст]: дис.. д-ра. пед. наук: 13.00.01 / Віталій Володимирович Примаков; Тернопільськ. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Т., 2016. – 402 с.

10. О. Резунова Довузівська підготовка – невід’ємна складова аграрної освіти в Україні / О. С. Резунова // *Науковий вісник НУБіПУ* 2010 № 155 ч. 2. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/vnpuai_ppf/2010_155_2/10ros.pdf

11. Рындак В. Г. Непрерывное образование и развитие творческого потенциала учителя: теория взаимодействия [Монография] / Валентина Григорьевна Рындак. – М.: Педагогический вестник. – 1997. – 244 с.

12. Сластьонін, В. О. Педагогіка: навчальний посібник / В. О. Сластьонін. – М.: Академія, 2002. – 576 с.

13. Субетто А. И. Квалитология образования / А. И. Субетто. – СПб.; М.: ИЦПКПС, 2000. – 220 с.

14. Ярослав Н. С. Пізнавальні психічні процеси та пізнавальна діяльність особистості: навч.-метод. посіб. / Н. С. Ярослав, В. С. Король. – Ніжин: Вид-во Ніжинського держ. педагогічного ун-ту ім. Миколи Гоголя, 2004. – 110 с.

REFERENCES

1. Prezydent Ukrainy (2013, Jun. 25) Ukaz

- №344/2013. Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku. [On the national strategy of the development of education in Ukraine for the period till 2021]. [Online]. Available at <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>. [in Ukrainian].
2. Venher, O. P. (2012). *Piznavalna diyalnist studentiv u riznykh modelyakh navchannya ta yiyi psikhologichna kharakterystyka* [Cognitive activity of students in the different models of studies and its psychological description]. The bulletin of the National Academy of State Border Guard Service of Ukraine. Vol. 1. [Electronic resource]. Available at http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_25 [in Ukrainian].
3. Godnik, S. M. (1981). *Protsess preymstvennosti vysshyey i sredney shkoly* [Process of preemstvennosti higher educational institution and secondary school]. Voronezh, 208 p. [in Russian].
4. Davydenko, T. M. & Shaforostova, Ye. N. *Problemy formirovaniya protsessa dovuzovskoy podgotovki v informatsionno-obrazovatelnoy srede vuza* [Problems of formation of the pre-university training process in the information and educational environment of the higher educational institution]. [Electronic resource]. Available at <http://dspace.bsu.edu.ru/handle/123456789/12573> [in Russian].
5. Department vyshchoyi osvity [Department of Higher Education] [Electronic resource]. Available at <http://mon.gov.ua/activity/education/vishha/departament-osvitu.html> [in Ukrainian].
6. Moiseyeva, N. V. *Roliznacheniyе sovershenstvovaniya dovuzovskoy podgotovki v sisteme nepreryvnogo professionalnogo obrazovaniya* [The role and importance of upgrading pre-university training in the system of continuous vocational education]. [Electronic resource]. Available at <http://elibrary.ru/item.asp?id=15001710> [in Russian].
7. Ovcharuk, O. (2003). et al. *Stratehiia reformuvannya osvity v Ukraini: Rekomendatsii z osvithoi polityky* [Strategy of reforming education in Ukraine: Recommendations on Educational Policy]. Kyiv, Ukraina: K.I.C. [in Ukrainian].
8. Petrovskiy, V. A. (1996). *Lichnost v psikhologii: paradigma subyektivnosti* [The personality in psychology: a paradigm of subjectivity]. Rostov-na-Donu: Feniks, 512 p. [in Russian].
9. Prymakov, V. (2016). *Rozvytok pislidyplomnoi osvity pochatkovykh klasiv v Ukraini (1948 – 2012 pp.)* [Development of postgraduate education of primary school teachers in Ukraine (1948-2012)]. *Doctor's thesis*. Ternopil National Pedagogical University. [in Ukrainian].
10. Rezunova, O (2010). *Dovuzivska pidhotovka – nevidiemna skladova ahrarnoi osvity v Ukraini* [Pre-university training is an integral part of agrarian education in Ukraine]. The Scientific bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. No. 155 part 2. [Electronic resource]. Available at http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/nvnau_ppf/2010_155_2/10ros.pdf [in Ukrainian].
11. Ryndak, V. G. (1997). *Neprreryvnoye obrazovaniye i razvitiye tvorcheskogo potentsiala uchitelya: teoriya vzaimodeystviya* [Continuous education and development of teacher's creative potential: the theory of interaction]. Moscow: Pedagogicheskiy vestnik, 244 p. [in Russian].
12. Slastyonin, V. O. (2002). *Pedahohika: navchalnyy posibnyk* [Pedagogy: textbook]. Moscow: Akademiya, 576 p. [in Ukrainian].
13. Subetto, A. I. (2000). *Kvalitologiya obrazovaniya* [Qualification of education]. SPb.; Moscow: ITsPKPS Publ., 220 p. [in Russian].
14. Yaroslav, N. S. & Korol, V. S. (2004). *Piznavalni psikhichni protsesy ta piznavalna diyalnist osobystosti: navch.-metod. posib.* [Cognitive psychical processes and cognitive activity of the individual: educational-methodical manual]. Nizhyn: The publishing house of Nizhyn Mykola Holov State Pedagogical University, 110 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.08.2017

“Творчість, майстерність, досконалість – це, насамперед, наполеглива праця”.

“Людина залишає себе насамперед у людині. У цьому наше безсмертя. У цьому найвище щастя і сенс життя...”

Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист, письменник

